

Список використаних джерел

1. Огляд макроекономічних показників / Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України. 2023. URL: <https://me.gov.ua/news/list> (дата звернення 12.11.2025).
2. Регуляторні умови ведення бізнесу в умовах воєнного стану / Кабінет Міністрів України. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення 12.11.2025).
3. Доходи населення та інфляція, 2022–2023 / Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.11.2025).
4. Внутрішня міграція та соціально-економічні зміни в Україні, 2022–2023 / Kyiv School of Economic. URL: <https://kse.ua/economic-policy-advisory-council/> (дата звернення 12.11.2025).
5. Poster POS. Food Market Overview 2022–2024. URL: <https://joinposter.com/ua/blog/management/pidsumky-2024-roku-vid-poster> (дата звернення 12.11.2025).
6. McKinsey & Company. Ordering in: The rapid evolution of food delivery. 2023. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/technology-media-and-telecommunications/> (дата звернення 22.11.2025).

УДК 657.421:658.15

ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

Голуб Н.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2238-1986>

Кожушко А.О.

здобувач освітнього ступеня магістр спеціальності облік і оподаткування

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

У сучасних умовах господарювання ефективність управління необоротними активами є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Необоротні активи формують матеріальну та технологічну основу виробничих процесів, визначають потенціал розвитку та впливають на фінансові результати діяльності. Водночас значна частка таких активів у структурі майна підприємства зумовлює необхідність постійного контролю за їх формуванням, збереженням, оновленням та раціональним використанням.

Попри важливість цього елемента управління, на практиці часто спостерігається недостатня якість обліково-аналітичної інформації: дані обліку не завжди відображають реальний стан активів, а аналітичні показники не забезпечують своєчасного й повного інформаційного підґрунтя для управлінських рішень. Наявні недоліки у системі обліку, зокрема фрагментарність аналітичних розрізів, недосконалість внутрішнього контролю, несвоєчасність інформаційних потоків та обмеженість аналітичних інструментів, стримують можливості менеджменту щодо оптимізації структури необоротних активів, оцінювання їх ефективності, планування оновлення та мінімізації ризиків.

Обліково-аналітичне забезпечення управління необоротними активами — це система інформаційної підтримки, яка включає організацію, методика, документообіг, обробку даних та аналіз інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Значення обліково-аналітичного забезпечення полягає в:

- забезпеченні керівництва достовірною та оперативною інформацією про стан, рух і використання активів;
- виявленні резервів підвищення ефективності використання необоротних активів;
- формуванні бази для розрахунку показників рентабельності, фондовіддачі, амортизаційної політики;
- підтримці стратегічного та оперативного планування.

В умовах активного використання цифрових технологій та автоматизованих систем управління, обліково-аналітична система має відповідати вимогам інтеграції, точності, своєчасності та гнучкості.

У сучасних умовах ринкової економіки ефективне управління необоротними активами набуває особливої актуальності, оскільки саме ці активи становлять основу матеріально-технічної бази підприємства, визначають його виробничий потенціал, інвестиційну привабливість та фінансову стійкість. Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень необхідно мати повну, достовірну та своєчасну інформацію про стан, рух та ефективність використання необоротних активів. Таку інформацію забезпечує система обліково-аналітичного забезпечення.

Обліково-аналітичне забезпечення — це сукупність методологічних, організаційних та інформаційних елементів, які формують єдину систему збору, обробки, узагальнення і представлення інформації для потреб управління активами підприємства.

Ця система поєднує два ключові компоненти [1]:

- бухгалтерський облік — забезпечує фіксацію первинних операцій, оцінку активів, формування фінансових показників та звітності.
- економічний аналіз — дозволяє оцінити ефективність використання активів, виявити тенденції, проблемні зони та резерви для оптимізації.

Роль обліково-аналітичного забезпечення полягає не лише у фіксації фактів господарської діяльності, а й у створенні інформаційної основи для планування, прогнозування та контролю. Без належного рівня обліково-аналітичної роботи підприємство не може ефективно управляти своїми необоротними активами.

Управління необоротними активами охоплює весь життєвий цикл активів — від моменту їх придбання або створення до вибуття. У цьому контексті система обліково-аналітичного забезпечення виконує низку важливих функцій [2]:

інформаційна функція — забезпечення користувачів (керівництва, власників, інвесторів, контролюючих органів) актуальною та достовірною інформацією про наявність, структуру, вартість, ступінь зносу та ефективність використання необоротних активів;

контрольна функція — здійснення контролю за збереженням активів, правильністю документального оформлення операцій, відповідністю обліку вимогам законодавства;

аналітична функція — виявлення тенденцій, слабких місць, невикористаних можливостей у використанні активів;

прогностична функція — формування основи для прийняття управлінських рішень щодо оновлення, модернізації, переоцінки або ліквідації активів;

оціночна функція — забезпечення коректного визначення вартості активів на балансі, їх амортизаційного навантаження на собівартість продукції.

В умовах високої вартості придбання та утримання необоротних активів, а також їх ключового значення в операційній діяльності, значення кожної з наведених функцій суттєво зростає.

Ефективне управління необоротними активами базується на тісній взаємодії обліку та аналізу. Облік формує інформаційне середовище, яке є джерелом для аналітичних процедур. Водночас результати аналізу зворотно впливають на організацію обліку — сприяють вдосконаленню облікової політики, вибору оптимальних методів амортизації, порядку оцінки та інвентаризації активів.

Необоротні активи займають ключове місце в структурі майна підприємства, оскільки вони забезпечують базу для здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Особливої актуальності аналіз ефективності використання необоротних активів набуває в

капіталомістких галузях, зокрема у будівництві, де основні засоби становлять значну частку в загальній вартості активів. У зв'язку з цим, важливим завданням менеджменту є забезпечення максимальної віддачі від використання капіталовкладень у необоротні активи

Аналіз ефективності використання необоротних активів — це система оцінки рівня інтенсивності та результативності застосування довгострокових ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства. Його мета — виявити ступінь використання активів, обґрунтувати потребу в їх оновленні або модернізації, визначити резерви підвищення продуктивності та оптимізації структури активів.

У практиці господарської діяльності аналіз ефективності використання необоротних активів здійснюється за такими основними напрямками:

1) Аналіз складу та структури необоротних активів — дозволяє оцінити співвідношення між окремими групами активів (основні засоби, нематеріальні активи, інвестиційна нерухомість), виявити переважання виробничих або невиробничих активів, наявність зношених або неефективно використовуваних об'єктів.

2) Оцінка технічного стану активів — визначається за допомогою показників зносу, оновлення, вибуття, середнього строку експлуатації.

3) Оцінка інтенсивності використання активів — через систему коефіцієнтів (фондовіддачі, фондомісткості, рентабельності активів).

4) Аналіз ефективності капітальних інвестицій — вивчається рівень освоєння інвестицій, строки введення в експлуатацію, ефективність витрат на модернізацію, реконструкцію, ремонт.

5) SWOT-аналіз системи управління активами — використовується для виявлення сильних і слабких сторін, загроз та можливостей, що впливають на ефективність використання ресурсів.

Так, наприклад, аналіз структури основних засобів дозволяє виявити ступінь зносу окремих груп, що є підставою для рішень про модернізацію або заміну устаткування. Аналіз ефективності використання активів (через показники фондовіддачі, фондоємності, рентабельності активів) дозволяє оцінити їх економічну доцільність та вплив на фінансовий результат підприємства.

Отже, аналітична складова є невід'ємним продовженням облікової, і лише їх інтегроване застосування дає можливість ефективно керувати необоротними активами.

Для будівельних підприємств, у структурі яких переважають основні засоби (будівельна техніка, механізми, інструменти, транспорт), значення системи обліково-аналітичного забезпечення є особливо важливим.

З огляду на специфіку діяльності, облік та аналіз необоротних активів у будівельній галузі мають враховувати наступні особливості:

- висока вартість і знос технічних засобів;
- значні витрати на технічне обслуговування, ремонт, модернізацію;
- часте переміщення активів між об'єктами (будівельними майданчиками);
- необхідність ретельного контролю за ефективністю використання техніки;
- значна частка активів, що використовуються сезонно або циклічно.

Саме тому будівельним підприємствам необхідно формувати гнучку і адаптивну систему обліково-аналітичного забезпечення, що враховуватиме рух активів у динаміці, дозволить відстежувати продуктивність їх використання, своєчасно виявляти втрати чи неефективність, а також прогнозувати потреби в оновленні.

У системі управління будівельним підприємством така інформація використовується для:

- планування капітальних інвестицій;
- формування бюджету витрат на утримання та амортизацію;
- вибору доцільної стратегії фінансування (купівля чи лізинг техніки);
- оптимізації структури основних засобів;
- прийняття рішень щодо переоцінки активів у зв'язку зі зміною ринкових умов.

Для того щоб система обліково-аналітичного забезпечення була ефективною, вона має відповідати таким вимогам [3]:

- достовірність — інформація має бути точною, правдивою, відображати реальний стан речей;
- своєчасність — дані мають бути доступні в момент, коли вони потрібні для прийняття рішення;
- повнота — облік має охоплювати всі об'єкти і операції, пов'язані з необоротними активами;
- аналітичність — інформація має надавати можливість для аналізу структури, динаміки, ефективності використання;
- автоматизація — сучасна система має бути побудована на основі цифрових рішень, що забезпечують оперативність та зручність обробки даних.

Інформаційні технології відіграють ключову роль у побудові сучасної обліково-аналітичної системи. Використання спеціалізованих програмних продуктів (наприклад, BAS ERP, SAP) дозволяє автоматизувати облік основних засобів, інтегрувати аналітичні інструменти, знизити ризик помилок та прискорити обробку великої кількості даних.

Комплексний підхід дозволяє сформувати якісну інформацію для управління необоротними активами. Чинні стандарти здебільшого забезпечують методичну основу обліку, однак потребують доповнення інструментами стратегічного та прогнозного аналізу. Важливість аналітичних показників, таких як коефіцієнт оновлення, ліквідації, зносу, фондвіддача, тривалість обороту та рентабельність необоротних активів. Доведено, що системне застосування цих показників підвищує якість оцінки ефективності управління.

Впровадження автоматизованих облікових систем, розширення внутрішніх аналітичних звітів, удосконалення амортизаційної політики, посилення внутрішнього контролю та формування цифрових реєстрів необоротних активів.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
2. Stepanenko O. Основні засоби в системі бухгалтерського обліку та управління / Oksana Stepanenko // *The scientific paradigm in the context of technological development and social change : scientific monograph* / [scien. ed.: A Jankovska]. – Riga : «Baltija Publishing», 2023. – P. 1. – С. 338–374.
3. Шацков В.В. Визнання та оцінка основних засобів підприємств суспільного інтересу / В.В. Шацков // *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. – 2024. – №6. – С. 469–477.

УДК 657.424:331.2

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПЕРСОНАЛОМ

Голуб Н.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2238-1986>

Кривоцьокова Ю.М.

здобувач освітнього ступеня магістр спеціальності облік і оподаткування

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна

В умовах ринкової економіки ефективне управління трудовими ресурсами є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стабільності